

หน้าที่พลเมือง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

- เน้นกิจกรรมพัฒนาความเป็นพลเมืองไทย
เพื่อเสริมสร้างค่านิยม ๑๓ ประการ

● ผู้เรียบเรียง

พิชาติ แก้วพวง

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖

ส ๓๐๒... หน้าที่พลเมือง ๑
ส ๓๐๒... หน้าที่พลเมือง ๒

๒๐ ชั่วโมง/ภาค ๐.๕ หน่วยกิต
๒๐ ชั่วโมง/ภาค ๐.๕ หน่วยกิต

มีส่วนร่วมและแนะนำผู้อื่นให้อนุรักษ์และเผยแพร่มารยาทไทยสู่สาธารณะ ในเรื่องการแสดงความเคารพ การสนทนา การแต่งกาย การมีสัมมาคารวะ เห็นคุณค่า อนุรักษ์ สืบสาน ประยุกต์และเผยแพร่ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาไทย ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความอดทน ฝ่าฝืนความรู้ และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่

ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และสนับสนุนให้ผู้อื่นแสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นใน ศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ประยุกต์ และเผยแพร่พระบรมราโชวาท ในเรื่องการมี ระเบียบวินัย ความสามัคคี หลักการทรงงาน ในเรื่องระบอบประชาธิปไตย ไม่ติดตำรา บริการรวมที่จุดเดียว ใช้อธรรมปราบอธรรม และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ฝ่าฝืนความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างและส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้อื่นเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ในเรื่องการเป็นผู้นำและ การเป็นสมาชิกที่ดี การใช้สิทธิและหน้าที่ การใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบ ความกล้าหาญทางจริยธรรม การเสนอแนวทาง การแก้ปัญหาสังคมต่อสาธารณะ การติดตามและประเมินข่าวสารทางการเมืองและการรู้เท่าทันสื่อ การมีส่วนร่วมในกิจกรรม ทางการเมือง ประยุกต์ใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการวิพากษ์ประเด็นนโยบายสาธารณะที่ตนสนใจ มีส่วนร่วมและตัดสินใจ เลือกตั้งอย่างมีวิจารณญาณ รู้ทันข่าวสารและรู้ทันสื่อ คาดการณ์เหตุการณ์ล่วงหน้าบนพื้นฐานของข้อมูล ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัย ในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ฝ่าฝืนความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำ ของตนเอง

ยอมรับในอัตลักษณ์และเคารพความหลากหลายในสังคมพหุวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และ พึ่งพาซึ่งกันและกันด้วยการเคารพซึ่งกันและกัน ไม่แสดงกิริยาและวาจาดูหมิ่นผู้อื่น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แบ่งปัน ปฏิบัติตน เป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความอดทน ฝ่าฝืนความรู้ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

โดยใช้กระบวนการกลุ่ม กระบวนการคิด กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการเผชิญสถานการณ์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสืบเสาะหาความรู้

เพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะที่ดีของคนไทย ภาคภูมิใจในความเป็นไทย แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนาและ เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครอง มีวิจารณญาณในการเลือกตั้ง และการวิพากษ์นโยบายสาธารณะ อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ จัดการ ความขัดแย้ง ด้วยสันติวิธี และมีวินัยในตนเอง

ผลการเรียนรู้

- มีส่วนร่วมและแนะนำผู้อื่นให้อนุรักษ์ และเผยแพร่มารยาทไทยสู่สาธารณะ
- เห็นคุณค่า อนุรักษ์ สืบสาน ประยุกต์ และเผยแพร่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย
- เป็นแบบอย่าง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และสนับสนุนให้ผู้อื่นแสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และ เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์
- เป็นแบบอย่าง ประยุกต์และเผยแพร่ พระบรมราโชวาท หลักการทรงงาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- เป็นแบบอย่างและส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้อื่นเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
- ประยุกต์ใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการวิพากษ์ประเด็นนโยบายสาธารณะที่ตนสนใจ
- มีส่วนร่วมและตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมีวิจารณญาณ
- รู้ทันข่าวสารและรู้ทันสื่อ
- คาดการณ์เหตุการณ์ล่วงหน้าบนพื้นฐานของข้อมูล
- ยอมรับในอัตลักษณ์และเคารพความหลากหลายในสังคมพหุวัฒนธรรม
- เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและพึ่งพาซึ่งกันและกัน
- ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง

รวมทั้งหมด ๑๒ ผลการเรียนรู้

หนังสือกิจกรรม รายวิชาเพิ่มเติม

หน้าที่พลเมือง ๑-๒

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

เรียบเรียง

พิชาติ แก้วพวง

บรรณาธิการ

ศ. ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

พิชาติ แก้วพวง.

หนังสือเรียนกิจกรรมหน้าที่พลเมือง 1-2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6.--

กรุงเทพฯ : แม็คเอดูเคชั่น, 2558.

108 หน้า.

1. หน้าที่พลเมือง--การศึกษาและการสอน.

I. ชื่อเรื่อง.

172.1

ISBN 978-616-274-645-1

จัดพิมพ์และจำหน่ายโดย

MAC | MACEDUCATION

ผู้เขียน : พิชาติ แก้วพวง

การสั่งซื้อ : ส่งณณัติสั่งจ่าย ไปรษณีย์ลาดพร้าว ในนาม บริษัท แม็คเอดูเคชั่น จำกัด
เลขที่ ๙/๙๙ อาคารแม็ค ซอยลาดพร้าว ๓๘ ถนนลาดพร้าว แขวงจันทระเกษม
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

☎ : ๐-๒๙๓๘-๒๐๒๒-๗ FAX : ๐-๒๙๓๘-๒๐๒๘

www.MACeducation.com

ราคาจำหน่าย : ๙๕ บาท

สงวนลิขสิทธิ์ : ธันวาคม ๒๕๕๘

พิมพ์ที่ : บริษัท พี.เอ็น.เค แอนด์ สกายพริ้นตังส์ จำกัด

(สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย ห้ามลอกเลียน ไม่ว่าจะเป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือเล่มนี้
นอกจากจะได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษร)

คำนำ

หนังสือกิจกรรม รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง ๑-๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ ได้เรียบเรียงขึ้นโดยสังเคราะห์และบูรณาการเนื้อหาจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และสังเคราะห์เนื้อหาที่กำหนดไว้ในแนวทางการจัดการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำขึ้น ซึ่งมีจุดเน้นและขอบข่าย ๕ ประการ ได้แก่ จุดเน้นที่ ๑ ความเป็นไทย จุดเน้นที่ ๒ รักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ จุดเน้นที่ ๓ ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จุดเน้นที่ ๔ ความปรองดอง สมานฉันท์ และจุดเน้นที่ ๕ ความมีวินัย ในตนเอง โดยผู้เขียนได้นำจุดเน้นดังกล่าวมากำหนดเป็นหน่วยการเรียนรู้ และได้ออกแบบการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว ตลอดจนสอดคล้องกับเป้าหมายของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง

นักการศึกษาทางด้านสังคมศึกษาส่วนใหญ่เชื่อว่าจุดมุ่งหมายหลักของสังคมศึกษา คือ การสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองดังกล่าวจะเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบหลัก ๔ ประการ (June R. Chapin, ๒๐๐๓) ได้แก่ ๑) ความรู้เกี่ยวกับพลเมือง (civic knowledge) ๒) ทักษะของพลเมือง (civic skills) ๓) คุณธรรมของเมือง (virtues) ค่านิยมของพลเมือง (civic value) หรือลักษณะนิสัยของพลเมือง (civic dispositions) และ ๔) การมีส่วนร่วมของพลเมือง (civic participation) จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบหลักของความเป็นพลเมืองข้างต้น สอดคล้องกับมิติการเรียนรู้สังคมศึกษา ดังที่สภาสังคมศึกษาแห่งชาติ ประเทศสหรัฐอเมริกา (NCSS) ได้ระบุมิติการเรียนรู้สังคมศึกษาไว้ ๔ ประการว่ามีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกัน อันประกอบด้วยมิติด้านความรู้ (knowledge) มิติด้านทักษะ (skill) มิติด้านค่านิยม (value) และมิติด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อสังคมหรือในฐานะเป็นพลเมืองของสังคม (civic action/social action)

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นที่มาของแนวคิดในการจัดทำหนังสือกิจกรรม รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง ที่จำเป็นต้องเน้นทั้งความรู้ ทักษะ คุณธรรม ค่านิยม และการมีส่วนร่วมของพลเมือง ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง ตรงกับจุดเน้นและขอบข่ายรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด อีกทั้งยังได้สอดแทรกการพัฒนาค่านิยม ๑๒ ประการ ตามนโยบายของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) จะเห็นได้ว่าหนังสือเล่มนี้ไม่ใช่เพียงเฉพาะตำราเรียนที่บรรจุแต่เนื้อหา แต่เป็นหนังสือที่เน้นการจัดกิจกรรมที่พัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดีของไทยตามหลักการสอนหน้าที่พลเมืองหรือการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ยังได้สรุปผังมโนทัศน์ของเนื้อหา ระบุผลการเรียนรู้ ระบุกิจกรรมพัฒนาความเป็นพลเมืองไทย มีบทเกริ่นนำเพื่อเข้าสู่เนื้อหา มีเนื้อหาพร้อมกิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจ มีแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาความเป็นพลเมืองไทย มีบทสรุปเนื้อหาและแบบทดสอบประจำหน่วยการเรียนรู้ เพื่อเป็นการทบทวน

และตรวจสอบความรู้ของแต่ละหน่วย โดยเฉพาะแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาความเป็นพลเมืองไทยที่สอดคล้องกับ ค่านิยม ๑๒ ประการ ไปกับเนื้อหาที่เรียนในหน่วยการเรียนรู้ต่างๆ

ท้ายนี้ต้องขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ที่ท่านได้เลือกใช้หนังสือกิจกรรมเล่มนี้เป็นสื่อการเรียนรู้ประจำตัวท่าน ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือกิจกรรมเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อครู นักเรียน และผู้สนใจ โดยส่งผลต่อการพัฒนา ทั้งด้านความรู้ ทักษะ ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

พิชาติ แก้วพวง

คำชี้แจง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการศึกษาไทยในประเด็นของการพัฒนาการเรียนการสอนหน้าที่พลเมืองในฐานะที่เป็นกลไกสำคัญในการเตรียมพลเมืองของชาติไปสู่การเป็นพลเมืองดีที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้จะมีการกำหนดสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมแล้ว และเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาการเรียนการสอนหน้าที่พลเมืองและค่านิยมหลัก ๑๒ ประการ จึงนำมาสู่การกำหนดรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง โดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนในเรื่องความเป็นไทย รักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความปรองดอง สมานฉันท์ และความมีวินัยในตนเอง เพื่อให้สถานศึกษานำไปจัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในหลักสูตรสถานศึกษาตามกรอบความคิดในการพัฒนารายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นดังที่กล่าวมาข้างต้น บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด จึงเห็นควรได้จัดทำหนังสือกิจกรรม รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่มุ่งสร้างให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดี สอดแทรกกิจกรรมพัฒนาความเป็นพลเมืองไทยและค่านิยม ๑๒ ประการ โดยมีรายละเอียดในการจัดทำดังนี้

๑. หนังสือกิจกรรม รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง ชุดนี้มีทั้งหมด ๑๑ เล่ม ได้แก่
 - ๑.๑ หนังสือกิจกรรม สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ จำนวน ๓ เล่ม
 - ๑.๒ หนังสือกิจกรรม สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ จำนวน ๓ เล่ม
 - ๑.๓ หนังสือกิจกรรม สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ จำนวน ๓ เล่ม
 - ๑.๔ หนังสือกิจกรรม สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ จำนวน ๒ เล่ม

ทั้งนี้ เนื้อหาและกิจกรรมต่างๆ ในแต่ละเล่มจะพัฒนาตามลำดับขั้นของการเรียนรู้ในแต่ละวัย และสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่กำหนด เนื่องจากคณะผู้จัดทำได้จัดลำดับเนื้อหาและกิจกรรมสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดเป็นแนวทางสำหรับให้โรงเรียนได้ใช้เป็นกรอบในการจัดทำหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง

๒. หนังสือกิจกรรมแต่ละเล่มได้จัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละหน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วย ส่วนนำ ซึ่งได้สรุปสาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาความเป็นพลเมืองไทย และค่านิยม ๑๒ ประการ ไว้ให้ผู้เรียนได้ทราบภาพรวมของหน่วยการเรียนรู้ ส่วนเนื้อหา นำเสนอบทเกริ่นนำเนื้อหา รายละเอียดเนื้อหา และสอดแทรกกิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจตามเนื้อหา ส่วนกิจกรรมหลัก ซึ่งหมายถึง กิจกรรมพัฒนาความเป็นพลเมืองไทย โดยบูรณาการเนื้อหาที่เกี่ยวข้องในแต่ละหน่วยและสอดแทรกค่านิยม ๑๒ ประการ ส่วนสุดท้ายของหน่วยการเรียนรู้จะมีบทสรุปเนื้อหาและแบบทดสอบประจำหน่วยเพื่อประเมินผลการเรียนรู้เมื่อเรียนจบหน่วยการเรียนรู้

๓. การนำหนังสือกิจกรรม รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองไปใช้สำหรับครูและนักเรียน สามารถนำไปใช้ได้
๓ ลักษณะ ดังนี้

๓.๑ นำไปใช้เป็นหนังสือกิจกรรม รายวิชาเพิ่มเติม ในกรณีที่ครูจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง

๓.๒ นำไปใช้เป็นหนังสือกิจกรรมประกอบอีก ๑ เล่ม ในกรณีที่สอนสาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ซึ่งจัดอยู่ในรายวิชาพื้นฐาน สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

๓.๓ นำไปใช้เป็นหนังสือกิจกรรมประกอบอีก ๑ เล่ม ในกรณีที่ครูจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยสอดแทรกอยู่ในเนื้อหาเกี่ยวกับหน้าที่พลเมืองไว้ในรายวิชาพื้นฐาน สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

๔. เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงสุด ครูควรศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้เพิ่มเติมจาก แผนการจัดการเรียนรู้ที่บริษัทได้จัดทำขึ้นคู่กับหนังสือกิจกรรมชุดนี้ และเพื่อให้เกิดความเข้าใจในระบบการเขียนลำดับ กิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจและกิจกรรมพัฒนาความเป็นพลเมืองไทย จึงขออธิบายพร้อมตัวอย่างต่อไปนี้

๔.๑ ตัวอย่างการเขียนลำดับกิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจ

กิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจที่ ๑.๑ หมายถึง กิจกรรมหน่วยที่ ๑ ลำดับที่ ๑

กิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจที่ ๑.๒ หมายถึง กิจกรรมหน่วยที่ ๑ ลำดับที่ ๒

๔.๒ ตัวอย่างการเขียนลำดับกิจกรรมพัฒนาความเป็นพลเมือง

กิจกรรมพัฒนาความเป็นพลเมืองไทยที่ ๑.๑ หมายถึง กิจกรรมหน่วยที่ ๑ ลำดับที่ ๑

กิจกรรมพัฒนาความเป็นพลเมืองไทยที่ ๑.๒ หมายถึง กิจกรรมหน่วยที่ ๑ ลำดับที่ ๒

๕. ผู้ปกครองและบุคคลทั่วไปที่สนใจสามารถนำหนังสือเรียนชุดนี้ไปศึกษาด้วยตนเองเพื่อให้มีความเข้าใจ อย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับหน้าที่พลเมือง อันเป็นความรู้สำคัญสำหรับพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข

บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด ต้องขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ความไว้วางใจเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ และหนังสือกิจกรรมของบริษัท หวังว่าท่านคงได้รับประโยชน์อย่างสูงยิ่งจากสื่อการเรียนรู้นี้ดังกล่าว และหวังเป็นอย่างยิ่ง ว่าการพัฒนาความเป็นพลเมืองไทยครั้งนี้คงประสบความสำเร็จดังที่ทุกฝ่ายมุ่งหวังไว้ทุกประการ

บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด

สารบัญ

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ ความเป็นไทย

๑. มารยาทไทย

๑.๑ การแสดงความเคารพ

๑.๒ การสนทนา

๑.๓ การแต่งกาย

๑.๔ การมีสัมมาคารวะ

๒. ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย

๒.๑ ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย

๒.๒ ศิลปวัฒนธรรมไทย

๒.๓ ภูมิปัญญาไทย

๒.๔ ความเป็นไทยกับขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย

แบบทดสอบประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ รักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

๑. ความรักชาติ

๒. การยึดมั่นในศาสนา

๓. การเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

แบบทดสอบประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ ๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย

อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๑. การเป็นผู้นำและการเป็นสมาชิกที่ดี

๒. การใช้สิทธิและหน้าที่ การใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบ

๓. ความกล้าหาญทางจริยธรรม

๔. การเสนอแนะทางการแก้ปัญหาสังคมต่อสาธารณะ

๕. การติดตามและประเมินข่าวสารทางการเมืองและการรู้ทันข่าวสารและสื่อ

๖. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

๗. การประยุกต์ใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการวิพากษ์ประเด็นนโยบายสาธารณะ

๘. การมีส่วนร่วมและตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมีวิจารณญาณ
๙. การคาดการณ์เหตุการณ์ล่วงหน้าบนพื้นฐานของข้อมูล
แบบทดสอบประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ ๓

๖๒
๖๓
๖๘

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ ความปรองดอง สมานฉันท์

๗๐

๑. อัตลักษณ์และความหลากหลายในสังคมพหุวัฒนธรรม
๑.๑ วิถีชีวิต
๑.๒ เชื้อชาติ
๑.๓ วัฒนธรรม
๒. การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมและการพึ่งพาอาศัยกัน
๒.๑ การเคารพซึ่งกันและกัน
๒.๒ การไม่แสดงกิริยาและวาจาดูหมิ่นผู้อื่น
๒.๓ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันและแบ่งปัน

๗๑
๗๑
๗๒
๗๔
๗๖
๗๖
๗๖
๗๗

แบบทดสอบประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ ๔

๘๐

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ ความมีวินัยในตนเอง

๘๒

๑. ความซื่อสัตย์สุจริต
๒. ความขยันหมั่นเพียรและอดทน
๒.๑ ความขยันหมั่นเพียร
๒.๒ ความอดทน
๓. การใฝ่หาความรู้
๔. ความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่
๕. การยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

๘๓
๘๕
๘๕
๘๕
๘๖
๘๘
๘๘

แบบทดสอบประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ ๕

๙๓

บรรณานุกรม

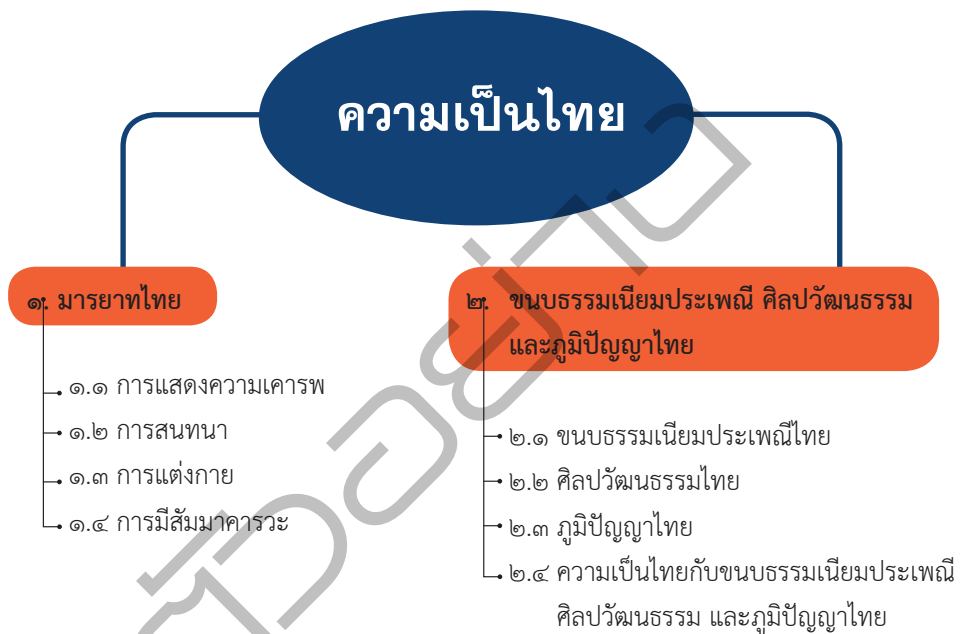
๙๕

ดัชนี

๙๙

หน่วย การเรียนรู้ที่ ๑

ความเป็นไทย

ผลการเรียนรู้

- ข้อ ๑ มีส่วนร่วมและแนะนำผู้อื่นให้อนุรักษ์ และเผยแพร่มารยาทไทยสู่สาธารณะ
- ข้อ ๒ เห็นคุณค่า อนุรักษ์ สืบสาน ประยุกต์ และเผยแพร่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย

กิจกรรมพัฒนาความเป็นพลเมืองไทย

๑. คนไทยมีมารยาทไทย
๒. นิทรรศการความเป็นไทย

ค่านิยม ๑๒ ประการ

- ข้อ ๕ รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม
- ข้อ ๘ มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่

ความเป็นไทย

ความเป็นไทย คือ สิ่งที่บ่งบอกถึงลักษณะของคนไทย ซึ่งประกอบด้วยลักษณะเด่นทางด้านต่างๆ ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของคนไทย อาทิ การมีมารยาทไทย เห็นคุณค่า อนุรักษ์ สืบสาน ประยุกต์ และเผยแพร่ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย ผู้ที่รักความเป็นไทยจะมีความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ชื่นชม อนุรักษ์ด้วยการปฏิบัติตามมารยาทไทย สืบทอดและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม และภูมิปัญญาของคนไทยให้คงอยู่สืบไป

๑. มารยาทไทย

คำว่า **มารยาท** หมายถึง กริยาวาจาที่เรียบร้อย เทียบกับคำภาษาอังกฤษได้ว่า **Etiquette** ซึ่งหมายรวมถึง การแสดงออกทางกาย วาจา และใจ ถ้าไปในทางที่สุภาพเรียบร้อย มารยาทไทย คือ กริยา วาจาที่สุภาพเรียบร้อยของคนไทย ที่พึงปฏิบัติต่อกัน โดยมีระเบียบแบบแผนอันเหมาะสมตามกาลเทศะและถือเป็นเอกลักษณ์สำคัญของคนไทย เช่น การยืน การเดิน การนั่ง การนอน การทำความเคารพ การทักทาย การสนทนา การใช้คำพูด การรับประทานอาหาร การรับของ ส่งของ การให้และรับบริการ การต้อนรับผู้มาเยือน เป็นต้น สำหรับมารยาทไทยที่ควรศึกษา มีดังนี้

๑.๑ การแสดงความเคารพ

การแสดงความเคารพเป็นเอกลักษณ์สำคัญของคนไทยเป็นเรื่องแรก การแสดงความเคารพมีหลายลักษณะ เช่น การประนมมือ การไหว้ การกราบ การคำนับ การถวายความเคารพ การที่จะแสดงความเคารพในลักษณะใดนั้น ต้องพิจารณาผู้ที่รับความเคารพด้วยว่าอยู่ในฐานะเช่นใด หรือในโอกาสใด แล้วจึงแสดงความเคารพให้ถูกต้องและเหมาะสม

๑. การแสดงความเคารพต่อสถาบันชาติ สามารถกระทำได้ในอริยาบถยืน โดยการยืนตรง หน้าตรง ขาชิด ปลายเท้าแยกเล็กน้อย ปล่อยมือไว้ข้างตัว ใช้ในโอกาสต่างๆ ดังนี้

๑.๑ การยืนตรงและร้องเพลงชาติ ในกรณีที่ได้นับเพลงชาติในสถานที่สาธารณะ ให้ยืนแสดงความเคารพ หันหน้าไปทางธงชาติ เมื่อเพลงชาติจบให้โค้งศีรษะคำนับ

๑.๒ การยืนตรงและชักธงชาติ ในกรณีที่ได้นับสัญญาณการชักธงชาติ ให้แสดงความเคารพโดยหยุดนิ่ง ในอาการสำรวมจนกว่าการชักธงชาติหรือสัญญาณการชักธงชาติจะสิ้นสุดลง

๒. การแสดงความเคารพต่อสถาบันศาสนา สามารถแสดงออกได้ ดังนี้

๒.๑ การถวายความเคารพสมเด็จพระสังฆราช เมื่อสมเด็จพระสังฆราชเสด็จมาถึงมณฑลพระราชพิธีก่อนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหรือพระบรมวงศานุวงศ์ชั้นสูง ผู้ที่เฝ้าละอองธุลีพระบาทอยู่ ณ ที่นั้น ถวายความเคารพโดยการประนมมือไหว้ เมื่อเสด็จผ่านแล้วจึงจะนั่ง ในกรณีที่สมเด็จพระสังฆราชเสด็จมาถึงหลังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้ถวายความเคารพโดยวิธีนั่งประนมมือ

๒.๒ การกราบหรือการอภิวาท เป็นการกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ ใช้กราบพระรัตนตรัย ได้แก่ พระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ การกราบเบญจางคประดิษฐ์จะใช้อวัยวะทั้ง ๕ จรดพื้น ได้แก่ เช้าทั้ง ๒ ข้าง มือทั้ง ๒ ข้าง และ หน้าผาก โดยมีการกราบ ๓ จังหวะ และจะต้องนั่งอยู่ในท่าเตรียมกราบ ดังนี้

- ชาย นั่งคุกเข่าปลายเท้าตั้ง นั่งบนส้นเท้า ให้เข้าห่างกัน ประมาณ ๑ คืบ นั่งตัวตรง มือทั้งสองข้างวางบนหน้าขาทั้งสองข้าง เรียกว่า **ท่าเทพบุตร**
- หญิง นั่งคุกเข่าให้เข้าชิดกัน ปลายเท้าราบ นั่งบนส้นเท้า มือทั้งสองข้างวางบนหน้าขาทั้งสองข้าง เรียกว่า **ท่าเทพธิดา**

สำหรับการกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ต้องกราบ ๓ จังหวะ ดังนี้

- จังหวะที่ ๑ เรียกว่า **อัญชลี** ยกมือขึ้นประนมหว่างอก ปลายนิ้วชิดกันเบนจากทรวงอกประมาณ ๔๕ องศา ไม่ควรกางแขนหรือแขนแนบตัวมากเกินไป
- จังหวะที่ ๒ เรียกว่า **วันทา** ยกมือขึ้นประนมพร้อมกับก้มศีรษะลงรับมือเล็กน้อย โดยให้ปลายนิ้วหัวแม่มือจรดระหว่างคิ้ว ปลายนิ้วชี้จรดต้นผม
- จังหวะที่ ๓ เรียกว่า **อภิวาท** ทอดมือลงกราบ ให้มือและแขนทั้งสองข้างลงพร้อมกัน มือคว่ำห่างกันเล็กน้อย พอให้หน้าผากจรดพื้นระหว่างมือได้

อัญชลี

วันทา

อภิวาท

๒.๓ การกราบศพพระสงฆ์ ให้กราบแบบเบญจางคประดิษฐ์หรือนั่งพับเพียบกราบแบบมี ๓ ครั้ง

๓. การแสดงความเคารพต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ สามารถแสดงออกได้ ดังนี้

๓.๑ การยืนรับเสด็จ การยืนในแถวให้ปฏิบัติตามระเบียบ ถ้าแต่งเครื่องแบบสวมหมวก ทั้งชายและหญิงให้ยืนแสดงความเคารพด้วยการทำวันทยาหัตถ์ แต่ถ้าไม่สวมหมวกให้ถวายคำนับโดยก้มศีรษะลงต่ำพอสมควร ทำครั้งเดียวแล้วยืนตรง ส่วนผู้ที่ไม่ได้แต่งเครื่องแบบ ผู้ชายให้ถวายคำนับ ผู้หญิงให้ถวายความเคารพแบบย่อเข่า เรียกว่า **ถอนสายบัว** ถ้าสวมหมวกอื่นที่ไม่ใช่เครื่องแบบให้ถอดหมวกออกแล้วถวายความเคารพเช่นเดียวกับผู้ไม่แต่งเครื่องแบบ

๓.๒ การยืนในที่เฝ้ารับเสด็จ เมื่อพระองค์ท่านเสด็จมาถึงให้ยืนถวายความเคารพจนกว่าจะประทับที่นั่งหรือลับพระองค์ไปแล้ว และให้ถวายความเคารพอีกครั้งจึงลงนั่งหรือเคลื่อนที่ เมื่อเสด็จไปปฏิบัติภารกิจต่างๆ เช่น ทรงจุดธูปบูชาพระรัตนตรัยหรือพระบรมราโชวาทให้ยืนขึ้นจนกว่าจะปฏิบัติภารกิจเสร็จแล้วประทับนั่ง จึงถวายบังคมแล้วจึงนั่งลง

๓.๓ การถวายบังคม เป็นการถวายความเคารพพระมหากษัตริย์ พระราชินี และงานในพระราชพิธีที่สำคัญ ซึ่งเป็นประเพณีสืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณถึงปัจจุบัน ขั้นตอนในการถวายบังคมนั้น ทั้งหญิงและชายจะต้องนั่งในท่าเตรียม คือ คุกเข่า นั่งบนส้นเท้า ปลายนิ้วเท้าตั้งขึ้น ยกอก ลำตัวตั้งตรง ไหล่ไม่ห่อ มือทั้งสองวางคว่ำลงบนหน้าขา แล้วยกมือขึ้น ประนมตรงระดับหน้าท้องให้ปลายมือจรดหน้าผาก หน้าเงยขึ้นให้ตาอยู่ในระดับหัวแม่มือ แล้วลดลงพร้อมกับโน้มตัวกลับไปข้างหน้า ให้มือลงมาถึงระดับหน้าท้อง ปลายมือต่ำ แล้วยกขึ้นประนม ปลายมือตั้งพร้อมกับเลื่อนมือขึ้นสูงระดับอก และยกตัวขึ้นตรง ทำเช่นนี้ ๓ ครั้ง แล้วเปลี่ยนจากท่านั่งเป็นท่าหมอบ เวลาถวายบังคมให้เอนลำตัวเหนือเอวไปข้างหลัง ชายเอนมากกว่าหญิง โดยทำตามลำดับเป็น ๓ จังหวะ ดังนี้

- จังหวะที่ ๑ ยกมือขึ้นประนมระหว่างอก ปลายนิ้วตั้งขึ้นแนบตัว ไม่กางศอก
- จังหวะที่ ๒ ยกมือขึ้นประนม ให้ปลายนิ้วหัวแม่มือจรดหน้าผาก เงยหน้าขึ้นเล็กน้อย
- จังหวะที่ ๓ ลดมือกลับลงตามเดิมมาอยู่ในจังหวะที่ ๑

จังหวะที่ ๑

จังหวะที่ ๒

จังหวะที่ ๓

เมื่อทำครบ ๓ ครั้งแล้วจะจบลงด้วยจังหวะที่ ๑ แล้วจึงลดมือลงวางคว่ำเหนือเข่าทั้งสองข้าง การถวายบังคมนี้ หญิงมีโอกาสใช้น้อย จะใช้ในกรณีที่มิช้ายกับหญิงไปถวายบังคมร่วมกัน ถ้าหญิงล้วนให้ใช้วิธีหมอบกราบ

๓.๔ การหมอบกราบ เป็นการแสดงความเคารพพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ในโอกาสที่เข้าเฝ้า โดยนั่งพับเพียบเก็บปลายเท้า แล้วจึงหมอบลงให้ศอกทั้งสองข้างถึงพื้นคร่อมเข่าอยู่ด้านล่างเพียงเข่าเดียว มือประสาน เมื่อจะกราบให้ประนมมือก้มศีรษะลง หน้าผากแตะส่วนบนของมือที่ประนม เมื่อกราบแล้วนั่งในท่าหมอบเฝ้าอีกครั้งหนึ่ง แล้วทรงตัวนั่งในท่าพับเพียบตามเดิม

การหมอบกราบ

หนังสือกิจกรรม หน้าที่พลเมือง ๑-๒
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖

2503110100

MAC EDUCATION

www.MACeducation.com

9 786162 746451

ราคา ๙๕ บาท